

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

§. 4. An delectatio morosa de turpi obiecto habeat omnes species, quas
haberet desiderium illius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

edit. Complur. & Rom. verbo peccatum, n. 2. Bonacina de matrim. quæst. 4. p. 8. num. 20.

Probo primo, quia sic desiderans illa obiecta, non absolute, & efficaciter illa desiderat, cum videat esse impossibilia, solum enim ostendit propensionem suæ voluntatis in tale obiectum quando enim dicit se mendacium committurum, si liceret, scit nec esse, neque posse esse licitum mendacium. Ergo non habet voluntatem committendi mendacium; cum hac enim voluntate mentiendi, si liceret, stat optimè voluntas nunquam mentiendi, quia non est licitum. Ergo solum illa voluntas est, quædam voluntas inefficax, seu, ut melius dicam, est quædam propensionis in obiectum significatio: at quando ita est, impletur Thomas Sanchez num. 27, affirmat malam non esse. Ergo nunquam est mala talis voluntas, secundò, qui vult mentiri, casu quo liceret, non vult obiectum prauum, siquidem mendacium licitum malum non est, & licet nunquam possit esse licitum mendacium, hoc non obest quominus voluntas in illud sub ea conditione feratur; in apprehensione enim, & affectu mendacium licitum est.

Neque obstant rationes conetarie. Admitto enim conditionem impossibilem in matrimonij contractu favore ipsius pro non adiecta haberi: at non in aliis contractibus, ex §. si impossibilis, Institur. de iuribus stipular. & leg. impossibilis, 7. ff. de verborum obligat. & leg. non solum, 30. ff. de actionib. & obligat. Ex quibus legibus constat apponentem conditionem impossibilem non habere voluntatem contrahendi, sed potius irridendi?

Ad secundum nego volentem mentiri, casu quo liceret, vel licitum sit mendacium, quia circa bonitatem, vel malitiam mendacij non feruntur eius voluntas, sed negativè se habet: sicut si voluntatem haberes occidendi latrones, si iudex edes, non inferitur te habere voluntatem assassinandi officium iudicis. Neque religiosus, qui dicitur: Si solutus essem à voto, ducetem uxorem; inferitur habere voluntatem se à votis liberandi, sed solum dicit, quid in illo statu faceret, sibi que gratum foret. Ergo ex tali voluntate non inferitur velle, ut rerum naturæ mutentur, secundò respondeo concedendo te velle, ut illa omnia essent licita, & naturæ rerum mutentur; sed quia non vis illud efficaciter, sed inefficaciter, & per simplicem affectum, & ob finem bonum, non est cur peccati mortalis tuis affectus dammandus sit, ut bene dixerunt Vasq. & Salas supra.

Ad tertium respondeo illam voluntatem, si esset licitum, destruerem Deum, mortalem esse non ex formali obiecto, quod respicit, sed quia videtur effectus esse alterius voluntatis Deum odio habentis: qui enim sermò id diceret, manifestè conuinceretur Deum sibi displicere, & ex displicentia ipsius esset mortale; non obiecto.

Pro maiori intelligentia supradictæ doctrinæ aduerto aliquos esse casus, in quibus à mortali aliqui de existimant excusatos ob conditionem appositam, cum tamen non sint, eo quod conditio illa non tollat malitiam integrè. Si enim dicas vindicater, fornicater, aut aliud malum facerem, si infernus non esset, vel si non essem sacerdos religiosus, &c. sine dubio peccatus esse, vel non esse infernum, esse, vel non esse sacerdotem, non tollit malitiam vindictæ, fornicationis, & aliorum peccatorum; tollerit tamen aliquam circumstantiam: ut si diceres, si non essem religiosus, fornicater, & constituerit peccatum solum contra temperantiam, non contra votum, ut bene notavit Bonacina de matrim. quæst. 4. p. 8. n. 27. Sanchez libr. 1. in Decalog. cap. 2. n. 28. qui n. 29. aduertit, cum aliquis dicit, si hoc mihi alio tempore accideret, vindicater, esse peccatum, si potentiam exequendi vindictam desiderat: at si solum enuntiativè proferat, enuntiativo, inquam, quid tunc sciendum fuisse existimat, culpa vacat. Nunquam tamen est peccatum velle relinquere peccatum ob timorem inferni, vel ob amissionem honoris, ob quemcunque enim finem peccatum relinquatur, peccatum non est.

§. IV.

An delectatio morosa de turpi obiecto habeat omnes species, quas habet desiderium illius.

1. Explicatur questio, & declaratur, in quo sita est difficultas.
2. Si delectatio sit de copula cum coniugata, quatenus talis est, speciem habet adulterij, secus si de copula coniugata præciso per intellectum coniugij.
3. Preponitur quædam obiectio, & soluitur.
4. Aliqua aduertuntur notanda.

1. **C**onstat primò, desiderantem fornicari cum soluta contra temperantiam peccare; si cum nupta, addere iniuriam ob adulterium; si cum religiosa, vel voto castitatis ligata, peccare contra religionem; si cum consanguineis, peccare contra pietatem, quantumvis vellet non esse coniugatam, religiosam, vel consanguineam, quia desiderium peccati tendit

ad exequendum peccatum, & cum à peccato illo separari non possint illæ circumstantiæ, necessariò illatum malam habere debet desiderium, seu voluntas efficacis.

Difficultas autem est, an etiam illas habere debeat delectatio: siquidem delectatio non tendit ad executionem operis, sed potius ipsum opus, quasi exercitum supponit, & in illo delectatur.

2. Et quidem si delectatio sit de copula habita, vel habenda cum coniugata, quatenus coniugata est: ita ut obiectum tæ delectationis non solum sit copula cum illa femina, quam cognoscis coniugatam, sed copula cum illa ut coniugata, taliter quòd esse coniugatam te delectet, nemini esse potest dubium talem delectationem non solum contra temperantiam, sed etiam contra iustitiam esse: siquidem iniustitia tibi placet, & grata est, & tradiderunt Azor. Vasq. & Salas infra allegandi. At vero vel nunquam hoc contingit, quia terminam esse coniugatam, vel alio impedimento ligatam, parum delectationi delectatur, in ò potius temperat delectationem, non illam excitat. Ergo cum de illius concubitu delectaris, non delectaris de illo, quatenus est concubitus coniugatus, vel religiosus, sed ab omnibus his circumstantiis præcisus. Possit autem delectationem ab omnibus his circumstantiis præcisare, videtur manifestè: femina enim illa esse poterat sine coniugio, vel voto castitatis. Ergo bene potest apprehendi, quòd apprehendatur affectus coniugij, vel voto castitatis (est alia cognoscitio cognoscitur affectum esse coniugio, vel voto castitatis). Ergo apprehendere potes copulam cum illa, ut sic apprehensa. Ergo si delectaris in tali copula, non delectaris in copula adulterina, vel sacrilega: quia copula illa prout est in tua apprehensione ab omnibus his malis præcisus. Ergo delectatio de copula cum coniugata, religiosa, vel consanguinea, eiusdem esse potest speciei, nisi formaliter delectatio fiat de illis, quatenus tales sunt, ita tenet, & late probat Vasq. 2. disp. 12. cap. 2. Azor lib. 4. in sit. mor. cap. 6. q. 3. Sayrus in clavi regis lib. 8. c. 7. n. 19. & 20. Thom. Sanchez, lib. 1. in Decal. cap. 2. n. 12. attenda eius limitationem, quam apponit conclusioni, probabilem reputat Lessius lib. 4. de virr. cap. 3. dub. 15. n. 123. Saà verbo luxuria n. 13. Salas 1. 2. tract. 1. disp. 6. sect. 6. num. 56. & 57. Agid. de Coninch. disp. 34. dub. 1. n. 108. Bonac. de matr. q. 4. p. 8. n. 9.

3. Sed obijcies, cum delectaris de obiecto pravo, verbi gratia de copula habita cum coniugata, copula cum coniugata tibi placet, & grata est. Ergo tibi grata est copula adulterina, quia ab illa copula cum coniugata separari non potest adulterij malitia.

Respondeo, si per approbationem voluntatis tibi placeat copula cum coniugata, certum est malitiam adulterij talem approbationem habere; illa enim voluntas est voluntas operis: at si per delectationem tibi placeat, non est necessarium, quòd tibi placeat copula cum coniugata, quatenus cum coniugata est; sufficit, si placeat illa copula, quæ cum coniugata est facta, quatenus est cum femina pulchra, & à te amata; stat enim optimè non posse ab aliquo opere separari plures malitias, & in delectatione illius operis omnino separari. Exemplis probat Coninchus, Lessius, & Salas supra, si in loco facto malè tractetur tuus inimicus, & tamen de illius calamitate delecteris abique consideratione loci sacri: talis delectatio malitiam sacrilegij non habet, etiam si opus externum sacrilegium fuerit. Item audis verba facientis, sed contumeliosa, imputa, detestatoria, delectari de illis potes, non quatenus contumeliam causam, sed quatenus risum excitant, item non quatenus detestatoria, sed quatenus impura. Ergo non est necessarium delectationem integrè obiecto conformari, & omnem eius malitiam in se recipere, sed poteris solum ex parte turpitudinem ab illo accipere.

4. Aduertendum tamen est, si delectatio contingat de copula sodomitica, vel bestialia, necessariò faciendum esse, quia omnino sunt distincta à copula fornicaria, & specialem cum virtute castitatis oppositionem habent: siue hæc oppositio illis proveniat à turpitudine obiectorum, quæ respiciunt, siue à se ipsis per ordinem ad obiecta, sic Vasq. cap. 2. Lessius n. 122. Salas num. 60.

Secundò aduertendum est, si delectatio fiat ab habente votum castitatis, esse non solum contra temperantiam, sed etiam contra votum, quia votum omnes delectationes carnales excludit. Solum est difficultas, an delectatio coniugis cum femina aliena habeat non solum malitiam contra castitatem, sed etiam contra iustitiam? Affirmat Bonacina quæst. 4. num. 8. de matrim. n. 19. v. sic. secundus casus, quia coniux per matrimonium non solum corpus, sed etiam affectus alteri coniugij obligavit. Ergo si in alteram à coniuge inclinat, iniuriam intogat. Hæc tamen ratio non caret difficultate, supposita nostra lenientia affirmante delectationem non accipere malitiam omnem obiecti, sed quatenus ab intellectu voluntati repræsentatur. Cum autem à circumstantia coniugij possit intellectus præcisare, & seipsum quasi solum considerare, non videtur circumstantiam coniugij, posse malitiam tali delectationi tribuere. Quòd autem per coniugium non se coniuges obligauerint ab his delectationibus abstinere, sicuti obligantur vouentes castitatem; inde probatur, quia hæc delectationes sunt:

non per se in cognoscere alteri coniugi. Ergo non potest ratio illarum iniuriam pati, neque ob illas priuatur copula sibi debita. Ergo non sunt contra iustitiam, sed solum contra temperantiam, quod dubitando dictum sit.

§. V

An delectatio appetitus sensitui cum commotione corporis, peccatum sit mortale, si voluntas in talem delectationem expressè non consentiat.

- 1 Quæ ratione in his moribus consentire possit, & de quo consentit sit controversia.
- 2 Motus appetitus sensitui non refrenari à voluntate, cum possit qui affirmant esse mortale.
- 3 Probabilior, est sententia opposita.
- 4 Soluuntur fundamenta num. 2. posita.
- 5 An sit peccatum veniale hos motus non reprimere. Proponitur sententia non esse.
- 6 defenditur cum communi esse veniale peccatum, & soluuntur contrariæ rationes.
- 7 Quid si ob causam honestam non reprimis.

1 Dupliciter voluntas in huiusmodi moribus consentire potest, primò expressè appetendo illos, & in illis se delectando, & de hac voluntate nemini est dubium esse peccatum mortale. Secundo consentire potest tacite, & virtualiter, quatenus non reprimat, que coërcet, cum possit. Et de hac secunda voluntate est controversia, an sufficiat, ut motus appetitus sensitui sint peccata mortalia, etiam quando abest periculum pollutionis, vel alterius consensus mortalis.

2 Prima sententia affixit, sic AZOR tom. 1. lib. 4. cap. 6. quæst. 5. & cap. 11. quæst. 5. Petrus de Ledesma 2. part. sum. cap. 27. initio. Valent. 1. 23. disput. 6. quæst. 4. punct. 3. vel nihilominus contraria. Lellius lib. 4. de iustit. cap. 3. num. 117. Valquez 1. 2. disput. 108. cap. 2. Sayrus lib. 8. cap. 7. num. 3. referunt pro se D. Thom. Bonavent. Alenf. Richard & alios, sed immerito, ut etiam expedit Salas 1. 2. tract. 13. disp. 6. sect. 3. in princ. num. 24. & 25.

Probat potest primò, quia voluntas tenetur regere appetitum, & omnes alias potentias, ne rationi pugnent: ideo enim constituta est domina, & regina potentiarum. Ergo si cum appetitibus, aliisque inferioribus potentia oppugnant rationem voluntas non se opponit, & appetitum reprimat, & obligationi, non satisficit, ergo peccat, & cum sit materia grauis exculsura non potest à mortali. Secundo, si voluntas in huiusmodi motus expressè consentiat, omnes assunt, peccare mortaliter. Ergo etiam peccabit si virtualiter consentiat, tacitus enim, & expressus consensus pro eodem reputantur, ex l. de quibus, in fine, ff. de legibus, & l. cum quis ff. si certum petatur, & late Eucrat. loco ab expresso ad tacitum. Cōfirmo, quia vix distingui potest, an voluntas se negatiuè habeat, an expressè consenserit nam cum appetitus secum trahat voluntatem, difficile erit discernere consentiente aperita voluntatem non consentire. Tertio si aliqui huiusmodi motus per tactus, & amplexus in te excitat, obligatus esset sub mortali illum reprimere. Ergo etiam cum à natura excitatur cum eodem modo ad fermentationem prouocent. Neque valet dicere te esse obligatum repellere huiusmodi tactus, ne peccato alterius consentias: nam etiam aliter non peccaret, eo quod cibus, aut amens esset, teneris illum à te repellere, neque tales actus permittere: quia talis irritatio à quocumque prouenit, castitati obstat. Quarto velle hos motus, & delectationes inde consergentes, ideo est mortale, quia hæc delectationes initium sunt, & causa proxima pollutionis, vel coitus, sed siue apponatur expressè, siue tacitum interpretatiuè, eodem modo sunt initium, & causa pollutionis, vel coitus. Ergo eodem modo erunt peccata, cum consensus interpretatiuè verus consensus sit. Quindò, si voluntati licet hos turpes motus non reprimat, sed illorum delectationem recipere, contenta erit talis delectatione, & de matrimoniali copula non carabit. Obstat ergo ratio, quæ sententiam fini matrimonij.

1 Nihilominus etsi supradicta sententia valde probabilis sit: probabilior mihi videtur non peccare mortaliter voluntatem, quæ non reprimat hos turpes motus sed merè negatiuè se circa illos habeat, dummodo abest periculum pollutionis, aut viciorioris grauis consensus, tenet hanc sententiam Caietan. 1. 2. quæst. 74. art. 3. & in summ. verb. delectatio versis, magna tamen Nauac. cap. 11. num. 9. vers. 1. part. 2. & cap. 16. num. 9. part. 4. Tolet. summ. lib. 5. cap. 14. num. 2. Philiaicus tom. 1. part. 2. sum. lib. 4. cap. 8. & alij plures, quos refert Salas tract. 13. disp. 6. sect. 3. num. 25. Et licet ipse noluerit suam mentem declarare, tamen insinuat esse pro hac sententia vel legenti patet. Probabilissimam esse affirmat Thomas Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 45. num. 25 & lib. 1. in Decalog. cap. 2. num. 13.

vbi hanc reputat probabiliorē in rigore metaphysico, practice tamen aliam dicit esse veram.

Præcipua ratio, quæ me mouet, est quia huiusmodi motus à natura prouenit, ita ut omnes coërcere sit impossibile, aliquos difficilimum. Non est igitur credendum de diuina bonitate salutem æternam hominem his periculis exposuisse esset enim salus æterna cuiuslibet hominis non leui periculo exposita, si cum à natura sit in malum procluis, arctatus sit non solum non admittit hos motus, sed etiam illos reprimere, & coërcere. Item si obligatus esset homo hos motus reprimere, cum possit, obligaretur sanè media apponere non difficilia ad reprimendum, ergo si videret hos motus consergere eo quod in lecto tali vel tali modo decumbit tenebitur à tali cubitu abstinere, imò surgere, & se aliquoties verberare, quod certè est durissimum, & pauci admittunt. Deinde peccabit mortaliter, si non euitat causas, ex quibus cognoscit huiusmodi motus prauos insurgere; nam si postquam excitati sunt tenentur illos reprimere à fortiori tenebitur impedire ne excitentur; tenebitur ergo sub mortali feminam non alloqui, nec videre, aliaque similia omittere, quæ omnium sententia vel bona sunt, vel solum venialia.

4 Denique argumenta contrariæ sententiæ non vigent. Ad primum dico, voluntatem obligatam esse sub mortali regere appetitum, ne ita cum ratione pugnet, ut ex eius pugna ipsa consentiat: at impedire quamlibet pugnam, non videtur obligata voluntas saltem sub mortali.

Ad secundum admitto gratis in contractibus idem esse iudicium taciti, & expressi propter præsumptum consensum: at in peccatis nequaquam; nunquam enim tibi licet aliorum peccata velle: licet tamen illa non impedire, & Deus peccata permittit, non tamen illa vult. Quare si rectè expendatur hic consensus tacitus, qui solum est permissio, non debet dici propriè consensus voluntatis, cum voluntas quantum est de se illos non velit, & in tali appetitu delectatione displiceat. Alias diceretur Deus tacitè velle nostra peccata, & virtualiter in illis consentire, si quidem illa permitit potens cohibere quo nihil absurdum. Ad confirmationem, difficile quidem est discernere voluntatem non consentire, consentiente appetitu: at experientia constat ita contingere, præcipuè cum in voluntate adeit displicentia formalis de tali delectatione, quæ displicentia efficaciter detinet voluntatem, ne consentiat, estq; inefficax sit ad prauos illos motus reprimendos.

Ad tertium concedo obligatum te esse sub mortali repellere excitantem turpes motus: at non obligari eodem modo, quando à natura excitantur: esse enim excitatos à natura, dimittit obligationem, sicut in pollutione contingit quæ permittit potest stueri quando à natura prouenit: at si alius in te excitat omnino debebas illum repellere.

Ad quartum concedo velle hos turpes motus illòque procurare, esse peccatum mortale, quia initium sunt, & causa pollutionis. Nego tamen inde inferri illos permittere esse mortale; quia aliud est velle causam pollutionis, aliud permittere illam. Qui enim permittit causam pollutionis à natura prouenientem, non dicitur illius causa: at qui illam vult causa illius est. Adde si præuideatur futura pollutio, etiam si non præuideatur illius consensus, communiter Doctores sententur teneri tunc voluntatem resistere, nec posse solum negatiuè se habere, quia tenetur causas notabiliter ad pollutionem influentes auertere, si commode possit. sic Sanchez supra lib. 9. de matrim. disp. 45. num. 45. & in Decal. lib. 1. cap. 2. n. 14. Salas 1. 2. tract. 13. disput. 6. sect. 18. num. 127. fine, & sect. 9. num. fine, quamuis difficultate non caret.

Ad quintum nego permissionem obstat grauius fini matrimonij, cum enim voluntas non possit horum motuum delectationem procurare, vel in illa gaudere sed summum illum pati, cum acciderit, non potest periculum esse, quod his delectationibus contenta sit.

5 Ex dictis oritur non leuis difficultas, an sit peccatum veniale hos motus non reprimere, cum possit.

Ratio difficultatis est. Nam si est peccatum veniale non reprimere hos motus, ideo est, quia est obligatio reprimendi, & carentia illius repressiois aduersatur alicui præcepto: at nullum præceptum esse videtur cui aduersetur: nam illud præceptum, non concupisces, non appetitus cupiscentia vbi non est libertas, sed de concupiscentia voluntatis latum est. Ergo dum ipsa voluntas non concupiscit hos motus, nullum peccatum esse potest. Deinde si adit præceptum reprimendi hos motus, cum hæc sit materia grauis obligatio erit sub mortali. Ergo vel dicendum est nullum esse peccatum hos motus non reprimere, vel esse mortale. Denique non reprimere hos motus, ideo esse potest peccatum veniale, quia ipsi excitant, & mouent ad pollutionem, cuius causas debes auertere, si commode possis. Ergo hæc ratio probat non esse peccatum veniale, sed mortale. Quia non auertere causas in materia luxurie notabiliter influentes in pollutionem, mortale est, ut expedit Sanchez lib. 9. de matrim. disput. 45. num. 25. Confirmo pollutio præuisa, & non intenta, in tantam est peccatum, in quantum est peccatum causa illius, sed quando ex huiusmodi delect.

DE CASTRO
D. P. A. S.
TOM.
E. V.